

Dossier de premsa

CaixaForum Barcelona

Del 12 de juny al 15 de setembre de 2019

Quan es compleixen cent anys de la creació de la Bauhaus, CaixaForum Barcelona repassa –amb la institució alemanya com a fil conductor- l'escena creativa de les primeres dècades del segle XX

Les avantguardes històriques 1914_1945

Construint nous mons
Col·lecció IVAM

La col·lecció de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM) és un referent espanyol i internacional en l'art de les avantguardes del segle XX, una època poc representada a les col·leccions del nostre país. Pren com a punt de partida el llegat de l'escultor Julio González i s'estén en diferents ramificacions pels moviments i les personalitats més representatius d'un moment cabdal de l'art europeu: des de l'obra pionera de Man Ray i Marcel Duchamp fins al futurisme, el constructivisme i els orígens de l'abstracció. L'exposició *Les avantguardes històriques 1914-1945. Construint nous mons* s'articula al voltant de tres eixos principals: creacions poètiques i oníriques, relacionades amb el dadaisme i el surrealisme –que exploren el món de la fantasia, el somni i l'inconscient-; obres analítiques que experimenten amb la forma i s'endinsen en el camp de l'abstracció, i finalment, l'art compromès, de crítica social i propaganda política, que llança un crit contra les injustícies i les guerres. Aquest nucli central s'enriqueix amb peces de la Col·lecció Alfaro Hofmann, única a escala mundial en el camp del disseny industrial, que subratlla el valor de l'objecte com a símbol de progrés, llibertat i desenvolupament.

Les avantguardes històriques 1914-1945. Construint nous mons. Concepció i producció: exposició produïda per l'IVAM (Institut Valencià d'Art Modern) en col·laboració amb l'Obra Social "la Caixa". **Comissariat:** José Miguel G. Cortés i Josep Salvador. **Dates:** del 12 de juny al 15 de setembre de 2019. **Lloc:** CaixaForum Barcelona (Av. de Francesc Ferrer i Guàrdia, 6-8).

 [@FundlaCaixaCAT](#) [@CaixaForum_CAT](#) [#NousmonsCaixaForum](#)

Barcelona, 11 de juny de 2019. La directora general adjunta de la Fundació Bancària "la Caixa", Elisa Durán, inaugura aquesta tarda, juntament amb el director de l'IVAM, José Miguel G. Cortés, l'exposició *Les avantguardes històriques 1914-1945. Construïnt nous mons* a CaixaForum Barcelona. Abans, pel matí, han presentat l'exposició el director de l'Àrea de Cultura de la Fundació Bancària "la Caixa", Ignasi Miró; el director de l'IVAM, José Miguel G. Cortés; el director de CaixaForum Barcelona, Valentí Farràs, i el conservador de l'IVAM i comissari de l'exposició, Josep Salvador.

Dins de la seva programació cultural, l'Obra Social "la Caixa" para una atenció especial a l'art dels segles XIX i XX, amb l'objectiu de promoure'n la divulgació al voltant d'una època clau per entendre la sensibilitat contemporània.

En col·laboració amb l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM), *Les avantguardes històriques 1914-1945. Construïnt nous mons* ofereix una relectura de les primeres dècades del segle XX a través d'una acurada selecció d'obres de la col·lecció del centre valencià, una de les millors sobre les avantguardes de tot Europa, juntament amb una selecció procedent de la Col·lecció Alfaró Hofmann.

Marcel Duchamp, *Optical Disc (Rotorelief)* (Disc òptic [Rotorelief]), 1935
© The estate of Marcel Duchamp / VEGAP, 2017

La proposta expositiva aplega algunes de les primeres figures de l'escena creativa de les primeres dècades del segle XX: André **Breton**, Marcel **Duchamp**, Juan **Gris**, Man **Ray**, Joan **Miró**, Walter **Gropius**, Gustav **Klucis**, Joaquín **Torres-García**, George **Grosz**, Francis **Picabia**, Frantisek **Kupka**, Paul **Klee**, Alexander **Rodchenko**, Olga **Rozanova**, Valentina **Kulagina**, El **Lissitzky**, László **Moholy-Nagy**, Julio **González**, Jean **Arp**, Constantin **Brancusi**, Alexander **Calder**, Natalia **Pinus**, Arshile **Gorky**, Luis **Fernández**, Kurt **Schwitters**, Grete **Stern**, Robert i Sonia **Delaunay**, Max **Ernst**, Josep **Renau** i Ella **Bergmann Michel**, entre molts altres.

A partir d'un total de 162 peces d'aquesta etapa en diferents tècniques (pintura, collage, fotografia i escultura), estructurades de manera temàtica i no

cronològica en cinc seccions, l'exposició pretén exposar la base del desenvolupament de la modernitat.

Així, proposa una nova lectura d'aquest impuls cap a l'experimentació, la creació i el progrés, subratllant-ne la llibertat, el misteri i la utopia. Arrenca amb

Man Ray, *Le cadeau* (El regal), 1921.
Gelatina de plata sobre paper. © Man
Ray Trust, VEGAP, Barcelona, 2017

la nova percepció del món nascuda del cubisme, presenta un univers de formes pures i essencials i reflecteix els canvis que la modernitat va provocar en la percepció del jo i en la vida col·lectiva. En cada secció s'estableix un joc de relacions i correspondències entre autors i obres que transmet l'energia i l'entusiasme d'un art precursor.

Aquesta revisió de la col·lecció inclou un ampli nombre d'obres centrades en visions poètiques i oníriques, estretament relacionades amb els moviments dadaistes i surrealistes. D'altra banda, un gran grup d'obres abasten un conjunt de pràctiques artístiques de tipus analític que es materialitza en formes abstractes, i que situen Marcel Duchamp com a clara referència. Aquestes dues línies van acompanyades d'un significatiu

nombre de creacions vinculades a l'art de la propaganda, la crítica social i el compromís polític que va tenir en el fotomuntatge un instrument d'intervenció plàstica de primer ordre.

La mostra es completa amb la projecció de quatre films amb títols com *Anémic Cinema* (1926), de Marcel Duchamp; *Entr'acte* (1924), de Francis Picabia; *Temps moderns* (1926), de Charles Chaplin, o *El Cuirassat Potemkin*, de Sergei Eisenstein.

Aquest nucli central s'enriqueix amb 18 peces —objectes com una cafetera, una ràdio, un tocadisc o una maquineta d'afaitar— procedents de la Col·lecció Alfaro Hofmann, única a escala mundial en el camp del disseny industrial, que subratlla el valor de l'objecte com a símbol de progrés, llibertat i desenvolupament.

ÀMBITS DE L'EXPOSICIÓ

EL DINAMISME ESPACIAL

A les primeres dècades del segle XX, el discurs artístic va canviar la nostra percepció del món i va obrir nous escenaris, revolucionant els recursos expressius que oferien reptes desconeguts al pensament. Les aportacions de Marcel Duchamp amb els seus *readymades* (objectes industrials alterats) vincularen de manera permanent art i vida. D'altra banda, l'interès de Man Ray per les tècniques fotogràfiques va alimentar la seva fidelitat a l'esperit revelador de les ombres i li va permetre allunyar-se d'allò previsible per a anar a cercar constantment els somnis més recòndits. Al seu torn, les proclames futuristes d'un grup d'italians bulliciosos que van irrompre a París al començament del segle passat, amb el seu entusiasme apassionat per la tecnologia, l'urbanisme i la publicitat com a mitjans per alliberar el llenguatge i la forma de les convencions literàries i artístiques, ben aviat van quedar eclipsades per l'aparició dels dadaïstes, que van difondre el seu anti-art arreu d'Europa i a Nova York. Aquest moviment volia destruir l'*statu quo* mitjançant el menyspreu irreverent de la pretensió estètica i l'autoritat.

COSSOS SOMIATS

La creació de «mons paral·lels» va ser una resposta ferma davant d'una realitat trastornada. L'esfera dels somnis, una d'aquestes construccions alternatives, constituïa un camí cap a l'inconscient i va alimentar una gran part de l'activitat artística durant diverses dècades. Segons André Breton, l'art i l'inconscient havien de formar «una nova aliança» que s'havia de fer efectiva mitjançant els somnis, les coincidències, les ocurrencies i totes les manifestacions que investigava Sigmund Freud. Aquest panorama al·lucinatori era el refugi per a les veritats ocultes d'un mateix: els objectes i les figures d'aquesta sala van patir una transformació subtil en la seva composició i presentació per acostar-nos a allò desconegut.

LA TRANSFORMACIÓ DE LA VIDA QUOTIDIANA

L'esperit de la Bauhaus alemanya (1919-1933) provava de canviar la vida quotidiana i l'arquitectura domèstica mitjançant un model de racionalització i una forma de consum democratitzat, en què activitats diàries se sotmetien a la planificació, al control i al principi de més eficiència. El seu paper en la construcció d'una nova societat va cristal·litzar en l'estudi de nous materials i el fet de recórrer a formes i colors primaris. El funcionalisme industrial responia així a la complexa mutació de l'economia i de l'estètica. El grup holandès De Stijl, entorn de la revista del mateix nom fundada l'any 1917, va ser un altre dels focus de modernitat en la seva cerca de la integració utòpica de les arts en l'espai de la vida, com també proposava el projecte constructivista soviètic. Després de la Primera Guerra Mundial i en un context marcat per l'impacte de la revolució bolxevic, nombrosos artistes es van sentir atrets per les proclames d'un nou ordre social i econòmic. El domini de la tècnica del collage i el fotomuntatge ocuparen un lloc predominant per la seva funció crítica i analítica.

EL MISTERI DE LES FORMES

La tensió entre els imperatius idealistes i els objectuals travessa l'abstracció moderna, que es planteja com el refinament definitiu de l'art. Aquesta puresa sovint s'associava amb la reducció als materials constitutius d'un mitjà i reflectia l'evolució humana d'estats físics a estats espirituals, en una sèrie d'etapes que es podien suggerir mitjançant formes que evocuen elements orgànics i geomètrics i que tracen analogies amb altres disciplines artístiques com la música.

EXPERIÈNCIES FRAGMENTÀRIES

Kurt Schwitters va trobar poesia en les despulles fragmentàries de la realitat. Quan unia aquests elements els transformava en quelcom nou, carregat de significat i de bellesa. Encara que els seus collages ens semblen caòtics, les parts encaixen a la perfecció les unes amb les altres. Les desferres i deixalles de les seves obres eren un reclam per a la reflexió sobre la cultura que condueix a la massacre i constituïen elegies incòmodes al final d'una època, una forma artística nova que era alhora una mena de relíquia, una condemna d'aquest món i un monument commemoratiu a la resistència creativa. Els treballs d'aquesta secció activen en la nostra imaginació les possibilitats expressives d'aquests elements retornats al terreny de la metàfora i en un procés continu de renovació.

ACTIVITATS AL VOLTANT DE L'EXPOSICIÓ

- **CONFERÈNCIA DEL COMISSARI**

Construint nous mons

Dimecres 12 de juny, a les 19 h

A càrrec de **Josep Salvador**, conservador de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM). Preu per persona: 4 €

- **Visita comentada**

Vegeu horaris al web. Preu per persona: 4 €

- **CICLE DE CONFERÈNCIES**

Les dones en les avantguardes artístiques

A càrrec de Mercedes Valdivieso, professora d'Història de l'Art a la Universitat de Lleida

Preu per sessió: 5 €

Dijous 13 de juny, a les 18.30 h

Sonia Delaunay: art, disseny i moda

Dijous 20 de juny, a les 18.30 h

Varvara Stepànova i el constructivisme rus

Dijous 27 de juny, a les 18.30 h

Hannah Höch: el fotomuntatge dadaïsta

Dijous 11 de juliol, a les 18.30 h

Anni Albers i les dissenyadores de la Bauhaus

- **VISITES A FAMÍLIA +8 **

Formes modernes

Vegeu horaris al web. Preu per persona: 3 €

- **VISITES PER A CAMPAMENTS D'ESTIU I ESPLAIS *edu*Caixa**
Inscripcions: tel. 931.847.142 o rcaixaforumbcn@magmacultura.net.
De dilluns a divendres, horari a convenir. Preu per grup: 25 €
- **Visita-taller**
Edat: de 8 a 12 anys
- **Visita comentada**
Edat: a partir de 12 anys

Les avantguardes històriques 1914_1945

Construint nous mons
Col·lecció IVAM

Del 12 de juny al 15 de setembre de 2019

CaixaForum Barcelona

Av. de Francesc Ferrer i Guàrdia, 6-8
08038 Barcelona
Tel. 934 768 600

Horari

De dilluns a diumenge, de 10 a 20 h

Servei d'Informació de l'Obra Social

"la Caixa"

Tel. 900 223 040

De dilluns a diumenge, de 9 a 20 h

Preus

Entrada gratuïta per a clients de
"la Caixa"

Entrada per a no clients de "la Caixa":
5 € (inclou l'accés a totes les
exposicions)

Entrada gratuïta per a menors de
16 anys

Venda d'entrades

Taquilles de CaixaForum i

www.CaixaForum.es

Àrea de Comunicació de l'Obra Social "la Caixa"

Josué García: 934 046 151 / 638 146 330 / jgarcial@fundaciolacaixa.org

Sala de Premsa Multimèdia: <http://premsa.lacaixa.es/obrasocial>

 [FundlaCaixaCAT](https://twitter.com/FundlaCaixaCAT) [@CaixaForum_CAT](https://twitter.com/CaixaForum_CAT) [#NousmonsCaixaForum](https://twitter.com/NousmonsCaixaForum)